

SUNT CETĂȚENII FERICIȚI PREDISPUȘI SĂ PLĂTEASCĂ IMPOZITE MAI MARI?

Raluca Tudorică¹, Sorana Vătavu^{2*}

¹⁾²⁾ *Universitatea de Vest din Timișoara, Timișoara, România*

Rezumat

Această lucrare își propune să studieze relația dintre impozitare și comportamentul și fericirea cetățenilor, prin analiza unui chestionar axat pe identificarea măsurii în care cetățenii ar fi sau nu dispuși să plătească impozite mai mari pentru a beneficia de servicii publice mai bune. Am observat principalele caracteristici ale sistemului fiscal din România în comparație cu alte țări, realizând o analogie și prezentând cele mai bune scenarii ale țărilor analizate, prin cele mai recente tendințe de impozitare, și am studiat impactul impozitării asupra comportamentului, sentimentelor și bunăstării cetățenilor. Am observat influența impozitării progresive asupra bunăstării, satisfacției și fericirii oamenilor. Analiza a fost construită pe baza a 114 răspunsuri la chestionar, iar rezultatele sunt descrise prin statistici descriptive și corelații. Principalul rezultat a indicat faptul că cetățenii ar plăti impozite mai mari pentru a beneficia de servicii publice mai bune, iar răspunsul la întrebarea „Sunt cetățenii fericiți predispuși să plătească impozite mai mari?” este, fără îndoială, unul afirmativ. În consecință, cetățenii ar plăti impozite mai mari atâta timp cât guvernul le va asigura siguranță, dar și un nivel sporit al satisfacției și bunăstării.

Cuvinte-cheie: fiscalitate, contribuabili fericiți, bunăstare, servicii publice, satisfacție

Clasificare JEL: H2, H3, I31

Această lucrare a fost cofinanțată din Fondul Social European, prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020, proiect numărul POCU/380/6/13/125015 „Dezvoltarea abilităților antreprenoriale pentru doctoranzi și postdoctoranzi în domeniul științelor economice”.

Introducere

În prima parte a lucrării vom prezenta câteva aspecte teoretice ale impozitării. De fapt, în fiecare secțiune a acestei lucrări, se va face referire la impozitare, psihologie,

* Autor de contact, Vătavu Sorana – sorana.vatavu@e-uvv.ro

creștere economică sau bunăstare. Începând cu ipoteza lucrării, am dori să îl prezentăm pe Benjamin Radcliff care, în 2013, a trasat o perspectivă paralelă între fericire și impozite, descriind faptul că niveluri mai ridicate ale impozitării ar oferi mai multă satisfacție și, prin urmare, mai multă fericire. De asemenea, o componentă importantă a sistemului, și anume impozitarea progresivă, are un impact puternic asupra comportamentului oamenilor pe termen lung.

Pe parcursul acestei lucrări vom discuta fiecare concept menționat anterior prin contrastarea impozitării din România cu sistemele fiscale din alte țări. Bunăstarea reprezintă un concept important în această lucrare, deoarece vom discuta despre modul în care impozitarea și alte activități economice influențează bunăstarea cetățenilor.

Secțiunea empirică a acestei lucrări reprezintă cea mai importantă parte. Aceasta s-a bazat pe un eșantion format din 114 persoane, respondenți ai unui chestionar cu 20 de întrebări. În esență, chestionarul a fost menit să răspundă la întrebarea finală a acestei lucrări: „Sunt cetățenii mai fericiți dispuși să plătească taxe mai mari?”. Am folosit instrumente precum statistici și corelații pentru a studia comportamentul din zilele noastre al cetățenilor cu o vârstă cuprinsă între 18 și 55 de ani. Domeniile lor profesionale au fost legate în principal de cel bancar, de contabilitate, educație și IT. Mergând mai departe, am urmărit conștientizarea acestora cu privire la sistemul fiscal românesc și satisfacția lor. Prin aceste aspecte am introdus și consumatorii în subiectul chestionarului, urmat de modul în care aceștia se simt cu privire la starea lor financiară, modul în care reacționează la pierderi și câștiguri, colectând, de asemenea, feedback cu privire la serviciile publice din România (legate de sistemul de sănătate, sistemul de educație, sistemul de transport și infrastructură). Am finalizat chestionarul întrebând cetățenii despre satisfacția din viața lor profesională, pe o scală de la 1 la 5 (1 fiind cel mai puțin mulțumit de viața lor profesională și 5 fiind cel mai mulțumit). Ultima întrebare a sondajului a reprezentat punctul de vedere al respondenților în ceea ce privește venitul și dacă veniturile de care dispun sunt suficiente pentru a le satisface nevoile și dorințele.

Pe scurt, această lucrare înglobează concepte legate de impozitare din punct de vedere psihologic, impozitul teoretic, comportamentele consumatorilor și relația dintre impozitare și fericire. Vom observa cum pot fi corelate acestea examinând literatura pe această temă și analizând răspunsurile la chestionar.

1. Conceptul de fiscalitate și principiile sistemului fiscal românesc

Impozitarea este unul dintre conceptele fundamentale și dominante ale societății moderne (Gaisbauer et. al., 2015). Impozitele sunt o sursă principală în finanțarea serviciilor publice necesare în asigurarea bunăstării sociale, a ordinii publice și a apărării naționale. O gamă largă de bunuri și servicii publice, cum ar fi educația, asistența medicală sau infrastructura, nu pot fi furnizate în mod corespunzător fără guvern și fiscalitate. Majoritatea oamenilor nu agreează plata impozitelor. Ei plătesc pentru bunuri și servicii prețuri ce includ impozite, astfel că aversiunea fiscală este un fenomen larg răspândit (Sussman & Olivola, 2011). De asemenea, este posibil ca unii cetățeni să simtă constrângeri de natură fiscală legate de rațiuni economice sau politice.

Pentru mulți dintre ei, impozitele sunt descrise ca o pierdere a libertății financiare, fără o rentabilitate echitabilă. Obligațiile impuse de lege trebuie însă achitate de întreaga populație.

Sistemul de impozitare are principii speciale (reglementate de Codul fiscal român publicat în Legea nr. 227/2015, capitolul 2, art. 3), necesare pentru calcularea și stabilirea impozitelor și contribuțiilor legate de sistemul unei țări. În continuare vom prezenta principiile specificate în Codul Fiscal:

- neutralitatea impozitelor, care măsoară diferențele categoriei de investitori și capital, forme de proprietate, asigurând circumstanțe egale pentru investitori;
- certitudinea impozitării, care prin apariția unor norme juridice clare nu duce la interpretări arbitrare, în timp ce termenele, modul și sumele de plătit sunt aceleași pentru fiecare contribuabil;
- echitatea fiscală, care la nivelul persoanelor fizice, prin impozitare diferită a veniturilor, în funcție de mărimea acestora;
- eficiența impozitării, care asigură stabilitatea pe termen lung a necesităților Codului fiscal, astfel încât acestea să nu conducă la efecte retroactive nefavorabile asupra persoanelor fizice și juridice, în comparație cu impozitarea în vigoare la data la care aceștia adoptă decizii majore legate de investiții;
- predictibilitatea, care se referă la asigurări din partea guvernului că prelevările fiscale obligatorii nu vor fi modificate timp de cel puțin un an.

Conceptul de impunere progresivă poate fi definit ca un impozit perceput în baza unei cote care se majorează odată cu creșterea bazei de impunere. Prin urmare, un impozit este progresiv atunci când cota de impunere marginală depășește rata medie de impozitare; pe de altă parte, cota este regresivă atunci când rata medie de impozitare depășește rata de impozitare marginală. Dacă cota medie de impunere crește odată cu venitul pentru toate nivelurile de venit, sistemul de impozitare este privit ca fiind progresiv în mod uniform (Roed și Strom, 2002).

Sistemele fiscale joacă un rol important în orice țară și stabilesc cadrul pentru furnizarea resurselor financiare necesare îndeplinirii rolului statului în economie, având totodată o influență importantă asupra dezechilibrelor. După ce România a devenit membră a Uniunii Europene, țara a trecut printr-o serie de reforme guvernamentale, inclusiv în ceea ce privește sistemul fiscal, pentru a îndeplini cerințele UE în calitatea de membru. România are o piață cu un potențial excelent, o locație strategică și un climat solid de afaceri. Vom descrie în continuare principalele impozite plătite sau suportate de cetățenii români.

Impozitul pe venitul personal privind veniturile din salarii este reglementat prin Codul fiscal (Legea 227/2015). În acest moment, veniturile obținute de persoanele fizice sunt impozitate cu 10%, dar există anumite categorii scutite de impozit pe venit, precum:

- specialiști IT - procesul de scutire de impozite se bazează pe un nivel foarte ridicat de documentare și trebuie să respecte un set de prevederi;
- angajați cu dizabilități - scutirea de impozit se acordă numai după o inspecție foarte strictă realizată de Comisia superioară de evaluare a persoanelor adulte cu handicap;

- angajații care lucrează în domeniul cercetării și dezvoltării sau al dezvoltării tehnologice;
- angajații care desfășoară activități pe baza unui contract de muncă încheiat pe o perioadă de un an.

Cota standard de TVA în România este de 19%. Cota a scăzut de la 24% la 20%, începând cu 1 ianuarie 2016, iar de la 1 ianuarie 2017 a cunoscut o nouă scădere, de la 20% la 19%. Există două cote reduse de TVA, și anume: 9% pentru produsele din industria alimentară și a băuturilor sau pentru serviciile medicale și 5% pentru cărți, ziare, reviste și diverse taxe legate de activitățile culturale. În ceea ce privește impozitele indirecte din România, conform raportului Comisiei Europene (2020) privind tendințele fiscale, TVA-ul aduce cea mai mare contribuție la PIB, după contribuțiile sociale: 6,4% din PIB în anul 2018 (în anul 2015 contribuția a fost de 8,1% din PIB). Impozitele pe produse, cu excepția TVA-ului și a taxelor de import, reprezintă 3,3% din PIB, o contribuție semnificativă în PIB în ceea ce privește impozitele și contribuțiile sociale. Conform acestor cifre, concluzionăm că sistemul fiscal românesc se bazează pe impozitele indirecte.

Trecând mai departe la impozitele directe, impozitele pe veniturile personale erau de aproximativ 3,6% din PIB înainte de transferul contribuțiilor de la angajatori la angajați. În consecință, din anul 2018, când au intrat în vigoare noile reglementări referitoare la contribuțiile sociale, nivelul impozitelor pe veniturile personale a scăzut la 2,4% în PIB. Acest decalaj a fost acoperit de creșterea majoră a contribuțiilor sociale suportate de angajați, care au fost de 3,2% din PIB în anul 2017 și au crescut la 9,5% din PIB în anul 2018.

Considerând analiza relației dintre fericire și impozitare, am observat și alte țări din același Raport întocmit de Comisia Europeană pentru o imagine asupra sistemelor fiscale din statele dezvoltate. Conform Tendințelor fiscale din UE, Norvegia este mult mai departe decât România în ceea ce privește nivelul impozitelor în PIB, cu un TVA de 8,4% în PIB, un nivel al impozitelor pe veniturile personale de 10% în PIB și 4,2% în PIB din contribuțiile sociale susținute de angajați. Spre deosebire de România, Norvegia este într-adevăr o țară multi-dezvoltată, cu un salariu mediu lunar de 2.900 de euro, dar și cu cote de impozitare foarte mari. Am ales această comparație deoarece norvegienii sunt mai fericiți și mai mulțumiți, iar bunăstarea lor este mai mare decât cea a cetățenilor români sau a majorității țărilor UE, deoarece s-a situat mereu în fruntea clasamentului legat de fericire.

Referitor la țările mai puțin dezvoltate, mai exact la Bulgaria, în anul 2018 nivelul TVA-ului în PIB a fost de 9,1%, iar impozitele pe produse, cu excepția TVA-ului și a taxelor de import, au reprezentat 4,6% din PIB. Mergând mai departe la impozitele directe, impozitele pe veniturile personale au fost de 3,3% în PIB, iar contribuțiile sociale ale angajaților au fost de 3,4% în PIB, acestea fiind chiar mai mici decât cele din România, în ceea ce privește impozitarea directă.

2. Conceptul de bunăstare a cetățenilor

Conform Oxford English Dictionary, sinonimele termenului „bunăstare” privesc confortul, siguranța, securitatea, profitul și prosperitatea cetățenilor. Prin urmare, fiecare termen menționat anterior ar fi rezultatul unei stări bune, a bogăției și a unor venituri mari. Un subiect care este important pentru fericirea oamenilor este cel legat de „impozitarea progresivă”. S-ar putea crede că un sistem de impozitare progresivă, în care toată lumea plătește bugetului public o sumă bazată pe același procent din venituri, ar putea satisface pe toată lumea, dar efectele reale sunt opuse. Cetățenii unui stat în care sistemul fiscal se bazează pe cote de impunere progresivă sunt mai fericiți decât cei care locuiesc într-o țară cu cotă unică. Astfel, unele cercetări au comparat progresivitatea sistemului fiscal al unei națiuni cu diferite măsuri de fericire, demonstrând faptul că impozitele progresive sunt asociate în mod pozitiv cu bunăstarea subiectivă. În concluzie, cetățenii sunt mai fericiți atunci când plătesc impozite mai mari, iar cotele de impunere sunt mai mari (Association for Psychological Science, 2011). Acest fapt se bazează pe analize statistice ale indicatorilor macroeconomici, cum ar fi PIB per locuitor sau inegalitatea veniturilor, precum și genul, vârsta sau starea civilă. Deaton și Kahneman (2010) au demonstrat că venitul și fericirea cresc simultan până când se atinge un anumit punct, apoi condițiile de satisfacție se diminuează progresiv. Potrivit OECD Better Life Index, satisfacția vieții măsoară modul în care oamenii își evaluează viața, mai degrabă decât sentimentele actuale. Când li s-a cerut să își evalueze satisfacția generală legată de viață, pe o scală de la 0 la 10, oamenii din țările OECD au evaluat-o cu un scor de 6,5. Câteva țări - Grecia, Portugalia și Turcia - au un nivel de viață moderat scăzut, cu scoruri de 5,5 sau mai mici. Pe partea opusă a clasamentului, scorurile ating valori de aproximativ 7,5 în Danemarca, Finlanda, Islanda, Norvegia și Elveția. După cum s-a menționat anterior, Norvegia este una dintre cele mai fericite țări. În acest stat, deși cotele de impozitare sunt mai mari, nivelul salariilor este ridicat sau suficient pentru a acoperi standardele normale de viață și, prin urmare, oamenii își pot satisface cu ușurință nevoile. În plus, serviciile publice furnizate sunt pe măsura așteptărilor. Revenind la ipoteza cercetării noastre și la întrebarea acestei lucrări, ne așteptăm ca oamenii mai fericiți să fie dispuși să plătească impozite mai mari.

Harry Truman, fost președinte american, a spus: „este o recesiune când vecinul tău își pierde slujba, dar este o criză când o pierzi pe a ta”. Statutul de șomer îți afectează bunăstarea materială, dar și nivelul de satisfacție, având implicații psihologice, dar și fizice. Astfel, ratele de anxietate și descurajare au crescut de la criza financiară. Europeanii au dezvăluit în 2010 că se simt „din ce în ce mai negativi”, comparativ cu nivelul din 2005-2006, iar studiile au legat chiar ascensiunea în rata sinuciderilor cu recesiunea din 2008, cu aproape 5.000 de sinucideri peste nivelul normal din anul următor. Toate aceste aspecte au efecte drastice asupra bunăstării populației, bunăstarea psihologică fiind un factor determinant legat de cât de puternici sunt indivizii în viața lor și cât de fericiți sunt. De exemplu, nivelul general al împlinirii în viață a scăzut în Grecia cu mai mult de 20% de la apariția crizei până în anul 2012, în Italia cu aproximativ 12% și în Spania cu 10%; toate aceste națiuni au cunoscut creșteri semnificative ale ratelor șomajului în acest timp. Organizația Mondială a Sănătății

caracterizează sănătatea, din punct de vedere intelectual, ca fiind „o condiție de prosperitate în care individul își înțelege capacitățile, se poate adapta la grijile normale ale vieții, poate lucra eficient și productiv și se poate angaja în localitatea sa”. Dar, în cazul în care nu au o ocupație, ar deveni din ce în ce mai descurajați. Din păcate, în majoritatea țărilor, îngrijirea sănătății mintale nu este încă o prioritate, având în vedere costurile imense cu sănătatea și cele sociale și economice generate de bolile mintale. Spre exemplu, în Anglia, pierderea generală a veniturilor din cauza suferinței a fost estimată la 5,8 miliarde de lire sterline în anul 2007 și, până în anul 2026, se estimează că va crește la 6,3 miliarde de lire sterline.

„Te vor face fericiți banii? Un anumit nivel al venitului este necesar pentru a ne satisface nevoile, iar oamenii foarte săraci sunt adesea nemulțumiți de viață” (Diener și Seligman, 2004). În orice caz, a avea mai mulți bani poate duce la pierderi inevitabile - salariile din ce în ce mai mari au un efect din ce în ce mai mic asupra satisfacției. Țările bogate vor avea, în general, o viață normală ce presupune un nivel de trai mai ridicat decât în țările sărace. Cu toate acestea, Statele Unite nu au observat o creștere a satisfacției vieții în deceniile anterioare, deși nivelul salariilor s-a multiplicat. Obiectivul este să realizezi nivelul de venit cu care poți trăi și cu care să te simți mulțumit. Dacă dorința cuiva este să își crească în continuare câștigurile, cu acest obiectiv el sau ea se va simți în general sărac, indiferent de cât câștigă. Banii ne pot ajuta să ne simțim împliniți, dar atunci când se renunță excesiv la alte lucruri semnificative pentru a câștiga o mulțime de bani (de exemplu, relaționarea cu anumite persoane sau desfășurarea unor activități mai puțin interesante), goana după bani ne poate reduce bucuria.

Stutzer (2003) oferă informații despre plățile obligatorii și relația acestora cu satisfacția. Venitul relativ este un concept al sistemului financiar, care subliniază un alt aspect al modului în care economia vede spiritul uman, cât de necesar este și ce beneficii obține publicul larg. Înainte, oamenii se concentrau doar asupra bogăției personale, și nu asupra economiei sau asupra câștigurilor de la nivelul întregii societăți. Acesta este unul dintre motivele fundamentale pentru care, în trecut, au existat atât de multe probleme cu salariile. În prezent însă, oamenii nu mai sunt atât de egoiști și reconsideră diferențele de nivel salarial între colegi.

Potrivit lui Akay et al. (2012), influența colectării impozitelor asupra satisfacției ar trebui să fie negativă, reflectând scăderea salariilor individuale. Pe de altă parte, acestea se referă la un rezultat favorabil al fericirii prin analiza veniturilor fiscale care finanțează bunurile publice pentru uz general. Intervenția și satisfacția statului în sistemele europene moderne bazate pe vot este una pozitivă, deoarece guvernele pot menține o anumită corelație între evaluări și satisfacție, chiar și atunci când oportunitatea politică nu este nejustificat de mare. Cu toate acestea, analiza a sugerat că oamenii se îndreaptă către stimulente politice din ce în ce mai mari și către drepturi democratice; prin urmare, guvernul trebuie să aibă o influență pozitivă asupra satisfacției. Literatura de specialitate care studiază relația dintre fiscalitate și fericire a descris că sistemul fiscal ideal este mai probabil să apară într-un mediu competitiv decât într-un mediu altruist.

Trommelen (2013) a prezentat o investigație empirică a relației dintre globalizare și satisfacția profesională în Uniunea Europeană. Pentru a rezuma cercetarea sa, globalizarea este corelată negativ cu satisfacția muncii. O altă concluzie este că

legătura dintre globalizare și împlinirea legată de ocupație nu variază în mod esențial între angajați. Mai degrabă, atunci când se urmărește calificarea în rândul muncitorilor cu instruire scăzută și înaltă, se pare că globalizarea este corelată în mod negativ cu satisfacția muncii pentru muncitorii cu înaltă calificare, în timp ce nu există o legătură fundamental negativă pentru muncitorii mai puțin calificați. Acest studiu a explorat și legătura negativă dintre globalizare și împlinirea angajaților prin scăderea stabilității profesionale. În general, se pare că globalizarea este identificată cu împlinirea prin intermediul stabilității profesionale.

Roznowski și Hulin (1992) au evidențiat rezultatele cercetărilor realizate în ceea ce privește satisfacția la locul de muncă. Ei au comentat că satisfacția la nivelul forței de muncă a existat în cercetare de atât de mult timp încât este tratată de anumiți specialiști ca un „model vechi de pantof, acceptat, dar care nu este la modă și rușinos” (p. 124). Oricum ar fi, în condițiile mondiale în continuă schimbare, alte cercetări în acest domeniu ar aduce mai multe informații. Motivul acestei investigații este acela de a umple golul din literatură cu privire la modul în care satisfacția și împlinirea cetățenilor ar fi afectate de sistemul fiscal. Se pare că persoanele care realizează venituri din activități independente au niveluri mai ridicate de împlinire legate de profesie decât cei angajați (Blanchflower, 2000).

3. Contrastul dintre sistemul fiscal românesc și cel din alte țări

Studii recente au demonstrat că impozitele și taxele din Norvegia, Danemarca, Islanda și Finlanda sunt mai mari, dar oamenii sunt mult mai fericiți, așa cum sugerează valorile indicelui fericirii din rapoartele legate de fericire, realizate de Organizația Națiunilor Unite. Norvegia, care este cea mai bogată țară pe baza PIB-ului pe cap de locuitor, se află în primele cinci țări prezentate în studiul Organizației Națiunilor Unite. Vom observa această țară ca parte a Spațiului Economic European. De fapt, toate țările cu valori ridicate ale indicelui fericirii au un lucru în comun: au un nivel al presiunii fiscale foarte ridicat.

Conform World Happiness Report din 2020, cea mai fericită țară din lume este Finlanda. Din tendințele fiscale ale Uniunii Europene din 2020, observăm că Finlanda se situează la un nivel mult mai ridicat al presiunii fiscale, față de România, cu un TVA de 9,1% în PIB și impozite pe produse (cu excepția TVA și taxele de import) ce reprezintă 4,9% în PIB. Pentru această țară nordică, impozitele pe venitul personal sunt de 12,2% în PIB, iar contribuțiile sociale suportate de angajați sunt de 4,3% în PIB.

Revenind la țările mai puțin dezvoltate, cu excepția Bulgariei, la care ne-am referit în prima secțiune legată de fiscalitate, menționăm și Polonia. Procentul TVA în PIB a crescut de la 7% la 8,1% din anul 2015 până în anul 2018. În plus, impozitele pe produse, cu excepția TVA și a taxelor de import, au fost de 4% în PIB. Impozitele directe au crescut constant de-a lungul anilor, de la 6,7% în PIB la 7,8%. Suma totală a contribuțiilor sociale de la angajați contează, de asemenea, pentru o parte semnificativă din PIB, de 8,1%.

Îndreptându-ne atenția către Republica Cehă, vecina Poloniei, putem observa că în anul 2018, TVA a fost de 7,7% din PIB-ul total al țării și impozitele indirecte

totale au fost de 12,5% în PIB. Impozitele directe totale din Republica Cehă au fost peste cele din Polonia, 8% din PIB, dar cu un nivel mai mic pentru contribuțiile angajaților (5,5% în PIB).

În anul 2013, în Europa de Sud-Est, doar 14% dintre persoane erau satisfăcute de sistemul fiscal. De exemplu, cel mai scăzut nivel de satisfacție din Europa a fost înregistrat în România și Serbia. TVA-ul a crescut de la 19% la 24% în anul 2010, iar contribuțiile s-au ridicat la 45%, cea mai mare rată din Europa. Slovacia a avut cea mai mică cotă de TVA din Uniunea Europeană, respectiv 20%. Revenind la Bulgaria, acest stat practică cel mai mic impozit pe profit și venit. Începând cu anii 2007-2008, cota unică de impozitare a fost de 10%.

Cu referire la fericire și bunăstare, căsătoria ar trebui să îi facă pe oameni mai fericiți dar, în Canada, 3,7% din populație trăiește într-o relație de drept comun. Motivul principal este impozitul. A fi căsătorit în Canada are un impact asupra bazei de impozitare și poate duce la situația în care un contribuabil devine eligibil pentru a primi beneficii suplimentare. De exemplu, în anul 2018, pentru venituri impozabile sub 45.282 USD, cota de impunere ar fi fost de 15%. În cazul unui venit între 45.283 și 90.563 USD, cota crește până la 20,5%. Fiind căsătorit în Canada, și împărțind veniturile și cheltuielile, venitul impozabil ar putea scădea pe baza transferului de beneficii fiscale de la un partener la celălalt.

O altă idee, fundamentală conform cărții scrise de Lymer și Hasseldine (2002), se referă la viitorul colectării impozitelor. Potrivit acestora, mai târziu, vor exista diverse modificări în cadrul național și universal de colectare a impozitelor. Datorită acestor modificări, Guvernul ar trebui să fie creat pentru a colecta fonduri pentru viitoarele decalaje surprinse în cadrul evaluărilor fiscale. Câțiva analiști exprimă faptul că la nivel național, estimarea beneficiilor corporative se poate transforma într-o alegere benefică pentru acoperirea lacunelor viitoare bruște care se pot dezvolta. Totuși, la nivel global, pot fi dezvăluite probleme, deoarece există disparități în cadrele de evaluare fiscală. În mod corespunzător, viitoarele cadre de evaluare fiscală vor fi influențate fără îndoială de inovație, nu într-un mod antagonist, dar vor trebui analizate cu prudență, pentru a se asigura că totul a fost luat în considerare.

4. Rezultate și discuții

Pentru a finaliza studiul nostru, am proiectat un chestionar cu 20 de întrebări închise, care a fost trimis spre completare prin platforma Google Form, aleasă pentru interfața sa ușor de utilizat și capacitatea de a sincroniza toate răspunsurile în Google Drive. În total, 114 respondenți au completat chestionarul, obținând informații legate de vârsta, genul, mediul în care trăiesc, domeniul lor de activitate și opinia personală asupra sistemului fiscal actual din România. Mai departe, am întrebat respondenții despre venitul lor net, referindu-ne la trei marje (1.000-1.500 lei, 1.500-2.500 lei și 2.500-4.000 lei). De asemenea, am dorit să identificăm reacția acestora față de pierderi și câștiguri, care sunt sentimentele lor în ceea ce privește situația lor financiară și dacă sunt sau nu mulțumiți de viața lor. Ultimele trei întrebări au vizat venitul: cât de mulțumiți sunt în ceea ce privește venitul lor net lunar, cât de mulțumiți sunt de viața lor

profesională (pe o scală de la 1 la 5, 1 nefiind deloc mulțumiți și 5 fiind foarte mulțumiți), iar ultima întrebare a fost legată de opinia lor cu privire la faptul că nivelul veniturilor încasate le poate satisface sau nu nevoile și dorințele. Răspunsurile la chestionar au fost codificate și pentru analiză s-au realizat corelații în SPSS.

Putem observa în Tabelul nr. 1 că există o corelație semnificativă, din punct de vedere statistic la nivel de 1%, indicând faptul că este cu siguranță adevărat că, dacă un cetățean este mulțumit de nivelul venitului său, acest lucru îi permite să își satisfacă nevoile și dorințele, într-o oarecare măsură. Adăugăm acest detaliu final deoarece coeficientul de corelație Pearson (0,576) nu indică o corelație foarte puternică, ci mai degrabă una medie. Aceasta înseamnă că, deși unii cetățeni sunt mulțumiți de veniturile lor, nivelul lor nu le oferă neapărat posibilitatea de a-și satisface în totalitate nevoile și mai ales dorințele.

Tabelul nr. 1 Corelația dintre nivelul de satisfacție al cetățenilor în ceea ce privește venitul și necesitățile acestora (cu referință la salarii, necesități și dorințe)

		19. Pe o scală de la 1 la 5, cât de satisfăcut ești de salariul tău?	20. Salariul tău lunar îți permite să îți satisfaci toate dorințele și necesitățile?
19. Pe o scală de la 1 la 5, cât de satisfăcut ești de salariul tău?	Pearson Correlation	1	0.576***
	Sig. (2-tailed)		0.000
	N	114	114
20. Salariul tău lunar îți permite să îți satisfaci toate necesitățile și dorințele?	Pearson Correlation	0.576**	1
	Sig. (2-tailed)	0.000	
	N	114	114

**. Corelație semnificativă la nivelul de 1%

Sursa: rezultate obținute prin prelucrarea datelor de către autori

Prezentăm în Tabelul nr. 2 relația dintre satisfacția în viață și satisfacția legată de îndeplinirea nevoilor și dorințelor pe baza venitului încasat. Încă o dată observăm că nivelul de satisfacție nu este direct proporțional. Deși există o corelație semnificativă statistic între cele două aspecte ale satisfacției, acestea cresc pe baza nivelurilor reciproce, dar nu în aceeași proporție (deoarece coeficientul de corelație este 0,531).

Tabelul nr. 2 Corelația dintre satisfacția în viață și satisfacția în îndeplinirea tuturor nevoilor și dorințelor cetățenilor pe baza venitului lunar

		11. Ești satisfăcut de nivelul tău de trai?	20. Salariul tău lunar îți permite să îți satisfaci toate dorințele și necesitățile?
11. Ești satisfăcut de	Pearson Correlation	1	0.531**

nivelul tău de trai?	Sig. (2-tailed)		0.000
	N	114	114
20. Salariul tău lunar îți permite să îți satisfaci toate dorințele și necesitățile?	Pearson Correlation	0.531**	1
	Sig. (2-tailed)	0.000	
	N	114	114

** . Corelație semnificativă la nivelul de 1%

Sursa: rezultate obținute prin prelucrarea datelor de către autori

Rezultatele corelației prezentate în Tabelul nr. 3 indică o relație semnificativă statistic la nivel de 1%. În acest caz, avem marjele de vârstă de la 18 ani la 55+, în timp ce elementele celei de-a doua variabile se referă la faptul că respondenții se simt calmi, stresați, calculați sau se gândesc la o altă strategie financiară (variante notate de la 1 la 4, în această ordine). Putem observa că, pe măsură ce înainteză în vârstă, cetățenii se simt mai liniștiți în ceea ce privește starea lor financiară și, bineînțeles, mai mulțumiți de bunăstarea, câștigurile și alte aspecte financiare din viața lor. Deși coeficientul de corelație nu este foarte mare (-0,256), presupunem ipoteza că, pe măsură ce îmbătrânim, devenim mai stabili din punct de vedere financiar. De asemenea, în ceea ce privește locurile de muncă și veniturile înregistrate în cea de-a doua parte a vieții, tindem să ne simțim mai siguri și mai calculați, având mai multă încredere.

Tabelul nr. 3 Corelație dintre vârsta și sentimentul cetățenilor cu privire la starea lor financiară

		1. Vârsta	10. Cum te poți descrie când te gândești la situația ta financiară?
1. Vârsta	Pearson Correlation	1	-0.256**
	Sig. (2-tailed)		0.006
	N	114	114
10. Cum te poți descrie când te gândești la situația ta financiară?	Pearson Correlation	-0.256**	1
	Sig. (2-tailed)	0.006	
	N	114	114

** . Corelație semnificativă la nivelul de 1%

Sursa: rezultate obținute prin prelucrarea datelor de către autori

În Tabelul nr. 4 avem o corelație pozitivă, semnificativă statistic la nivelul de 1%, între satisfacția din viața profesională a respondentului și satisfacția legată de

nivelul venitului. Cu siguranță există o corelație între aceste două variabile, deoarece cu cât ești mai mulțumit de viața ta profesională, cu atât ar trebui să fii mai mulțumit de veniturile tale. Valoarea coeficientului sugerează că dependența dintre profesie și nivelul salarial nu este extrem de puternică, deși ne așteptăm ca veniturile să crească atunci când viața profesională îți oferă satisfacție, întrucât ai fi mai eficient la locul de muncă.

Tabelul nr. 4. Corelația dintre nivelul de satisfacție cu privire la viața profesională a cetățenilor și satisfacția cu privire la veniturile sale

		2. Pe o scală de la 1 la 5, cât de satisfăcut ești de viața ta profesională?	19. Pe o scală de la 1 la 5, cât de satisfăcut ești de venitul tău?
2. Pe o scală de la 1 la 5, cât de satisfăcut ești de viața ta profesională?	Pearson Correlation	1	0.545**
	Sig. (2-tailed)		0.000
	N	114	114
19. Pe o scală de la 1 la 5, cât de satisfăcut ești de venitul tău?	Pearson Correlation	0.545**	1
	Sig. (2-tailed)	0.000	
	N	114	114

** . Corelație semnificativă la nivelul de 1%

Sursa: rezultate obținute prin prelucrarea datelor de către autori

În Tabelul nr. 5 observăm că mediul în care trăim (urban sau rural) și cunoștințele legate de sistemul fiscal nu sunt corelate în ceea ce privește semnificația statistică a coeficientului de corelație Pearson. În consecință, nu putem confirma faptul că oamenii care locuiesc în mediul urban sunt mai conștienți de sistemul fiscal din România decât cei care trăiesc în mediul rural, deși majoritatea respondenților (95%) trăiesc în zonele urbane.

Tabelul nr. 5. Corelația dintre mediul în care locuiesc cetățenii și conștientizarea lor cu privire la sistemul fiscal din România

		2. Mediu urban/ rural?	5. Ești la curent cu sistemul de taxe și impozite al României?
2. Mediu urban/ rural?	Pearson Correlation	1	-.158**
	Sig. (2-tailed)		.093
	N	114	114
5. Ești la curent cu sistemul de taxe și	Pearson Correlation	-.158**	1

impozite Români?	al	Sig. (2-tailed)	.093	
		N	114	114

** . Corelație semnificativă la nivelul de 1%

Sursa: rezultate obținute prin prelucrarea datelor de către autori

Concluzii

Pentru a rezuma cercetarea noastră, ne-am concentrat pe impactul presiunii fiscale asupra fericirii și comportamentului cetățenilor. În partea teoretică a acestei lucrări, am furnizat informații despre aspectele generale ale impozitării. Apoi, am prezentat o comparație între caracteristicile sistemului fiscal român și cele ale altor țări europene. Mai mult, am discutat despre legăturile principale dintre impozitare și bunăstare, observate la nivel mondial, prin articolele publicate pe această temă. Această cercetare a dovedit faptul că cetățenii sunt dispuși să plătească impozite mai mari pentru a primi servicii publice mai bune din partea guvernului: educație, sănătate, infrastructură sau transporturi. De asemenea, am evidențiat anumite comportamente, sentimente și atitudini ale oamenilor față de sistemul fiscal actual.

Toate țările menționate în această lucrare, Norvegia, Suedia, Finlanda, Olanda, au servicii publice calitative, care satisfac cetățenii la un nivel mai ridicat. Potrivit multor cercetători și a studiilor menționate, oamenii tind să se simtă mai fericiți, iar bunăstarea lor este crescută datorită impozitelor, taxelor și contribuțiilor mai mari colectate, precum și datorită impozitării progresive, care se referă la sistemele de impozitare în care cota de impunere se majorează pe măsură ce crește suma impozabilă. Termenul „progresiv” se referă la modul în care rata de impozitare progresa de la scăzut la mare, rezultând într-o rată de impunere medie a unui contribuabil care este mai mică decât rata de impunere marginală. „Cu cât politica fiscală este mai progresivă, cu atât cetățenii sunt mai fericiți” declara psihologul Shigehiro Oishi (Association for Psychological Science, 2011).

Am observat că 70% din cei 114 respondenți, mai exact 80 de persoane, au declarat că ar plăti impozite mai mari pentru a obține servicii publice mai bune. Conform răspunsurilor la chestionar, cel mai mare procent revine femeilor (80% din respondenți). Mergând mai departe, 18% au fost persoane cu vârsta cuprinsă între 18-25 ani, 39% dintre respondenți aveau între 25 și 35 de ani, 32% se situau în intervalul de vârstă 35-45 și 21% în intervalul de vârstă 45-55. 95% dintre respondenți provin din mediul urban. Am mai observat că jumătate dintre respondenți lucrează în domeniul finanțelor și contabilității, iar 10% lucrează în domeniul IT (ceea ce este semnificativ pentru cercetarea noastră, deoarece sistemul fiscal reglementează impozitul pe venit zero pentru această categorie). În plus, există un procent ridicat de persoane (72% dintre respondenții noștri) care sunt conștienți de sistemul fiscal actual din România. La întrebările cu privire la serviciile publice, doar trei dintre cei 114 respondenți au declarat că sunt foarte mulțumiți de toate serviciile publice menționate anterior, ceea ce înseamnă doar 1% dintre cetățenii chestionați.

Am demonstrat printr-o serie de corelații relațiile dintre diverși indicatori, unii fiind neașteptați. De exemplu, persoanele care au o vârstă între 25 și 35 de ani, deci tinerii, tind să își controleze mult mai bine finanțele sau se simt mai în siguranță atunci când vine vorba de câștigurile lor. Mergând mai departe, persoanele între 45 și 55 de ani au o stare de spirit calmă. Când înaintezi în vârstă, ai tendința să îți constitui un cont de economii, stilul tău de viață devine unul mai liniștit, oamenii au de obicei un loc de muncă stabil, ceea ce le crește automat bunăstarea. Un alt aspect a fost cel legat de satisfacția în viață și satisfacția la nivelul venitului sau cheltuirea lui în satisfacerea nevoilor și dorințelor. Deși rezultatele noastre indică relații semnificative statistic, nivelul satisfacției nu este influențat doar de nivelul câștigurilor sau de faptul că venitul ar putea acoperi toate nevoile și dorințele, deoarece valorile coeficienților nu indică o dependență totală sau foarte puternică între aceste aspecte. În consecință, ne așteptăm ca fericirea cetățenilor să fie influențată mai mult de alte aspecte decât cel care privește latura materialistă a vieții.

În concluzie, putem spune că cetățenii ar fi cu siguranță dispuși să plătească impozite, contribuții și taxe mai mari pentru a beneficia de servicii publice de o calitate mai mare. Vor să se simtă în siguranță, mai mulțumiți și, în acest fel, bunăstarea și fericirea lor vor fi mai mari, deoarece o societate mai bună poate fi creată prin creșterea calității serviciilor publice. Avem nevoie de un sistem de sănătate mai bun pentru a face cetățenii să se simtă în siguranță și dispuși să trăiască într-o țară. Avem nevoie de un sistem educațional mai bun și inovator pentru a ne crește copiii într-un mediu la fel de inovativ. De asemenea, avem nevoie de un sistem de transport mai bun și să călătorim în siguranță, iar infrastructura românească are nevoie de îmbunătățiri. Toate aceste variabile contribuie la același obiectiv guvernamental, acela de a face cetățenii mai fericiți și mai mulțumiți.

Bibliografie

- [1] Akay, A., Bargain, O., Dolls, M., Neumann, D., Peichl, A. & Sieglöcher, S., 2012, Happy Taxpayers? Income Taxation and Well-Being. *SOEP paper*, No. 526.
- [2] Association for Psychological Science, 2011, A More Progressive Tax System Makes People Happier. Disponibil la <https://www.psychologicalscience.org/news/releases/a-more-progressive-tax-system-makes-people-happier.html>.
- [3] Blanchflower, D.G., 2000, Self-employment in OECD countries, *Labour Economics*, Elsevier, vol. 7(5), 471-505.
- [4] Diener, E., & Seligman, M. E., 2004, Beyond money: Toward an economy of well-being, *Psychological science in the public interest*, 5(1), 1-31.
- [5] European Commission, 2020, Taxation trends in the European Union, 2020 edition, Directorate-General for Taxation and Customs Union, *Publications Office of the European Union*, Luxembourg. disponibil la https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/taxation_trends_report_2020.pdf.

- [6] Fiscal Code (Law 227/2015), 2020, disponibil la https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/Cod_fiscal_norme_11022020.htm.
- [7] Gaisbauer, H. P., Schweiger, G., & Sedmak C., 2015, Outlining the Field of Tax Justice, in Gaisbauer, H. P., Schweiger, G. & Sedmak C. (Eds.) *Philosophical Explorations of Justice and Taxation. National and Global Issues*. Berlin: Springer, 1–14.
- [8] Kahneman, D., & Deaton, A., 2010, High income improves evaluation of life but not emotional well-being, *Proceedings of the national academy of sciences*, 107(38), 16489-16493.
- [9] Lymer, A., & Hasseldine, J., 2002, *The international taxation system*. Springer *Science & Business Media*.
- [10] Olsen, J., Kang, M., & Kirchler, E. (n.d.). *Tax Psychology. The Cambridge Handbook of Psychology and Economic Behaviour*, 405-429.
- [11] Onu, D. Oats, L., 2016, Paying tax is part of life: Social norms and social influence in tax communications. *Journal of Economic Behavior; Organization*.
- [12] Roed, K., & Strom, S., 2002, Progressive Taxes and Labour Market: Is the Trade-off Between Equality and Efficiency Inevitable?, *Journal of Economic Surveys* 16, No.1, 77-110.
- [13] Roznowski, M., & Hulin, C., 1992, *The scientific merit of valid measures of general constructs with special reference to job satisfaction and job withdrawal*. In Cranny, C. J., Smith, P. C., & Stone E. F. (Editors.), *Job satisfaction: How people feel about their jobs and how it affects their performance*. New York: Lexington.
- [14] Shigehiro Oishi, Ulrich Schimmack and Ed Diener, 2011, *Progressive Taxation and the Subjective Well-Being of Nations*.
- [15] Stutzer, A. 2003, The Role of Income Expectations in Individual Happiness, *SSRN Electronic Journal*, 54(1), 89-109.
- [16] Sussman, A.B., & Olivola, C., 2011, Axe the Tax: Taxes Are Disliked More than Equivalent Costs, *Journal of Marketing Research*, 48 (Special Issue 2011), S91–S101.
- [17] Trommelen, M., 2013, Globalization and job satisfaction. disponibil la https://pdfs.semanticscholar.org/02bc/2f92e72d77f9a5c12f14ff6b9078be7786c8.pdf?_ga=2.115609670.1951135666.1604172805-1717423343.1603680463.
- [18] Weisbach, D. A. (n.d.), *What Does Happiness Research Tell Us About Taxation? Law and Happiness*, 293-324.
- [19] World Happiness Report, 2020. disponibil la <https://worldhappiness.report/ed/2020/>